

Oponentský posudek bakalářské eseje Zuzany Zděnkové: „*Pražské Podskalí očima jeho obyvatel*“. Praha 2007, Fakulta humanitních studií UK, 65 s. + 29 s. příloh

Bakalářská práce Zuzany Zděnkové „*Pražské Podskalí očima jeho obyvatel*“ se zabývá tématem subjektivního vnímání lokálního vědomí. Pro svou práci si autorka vybrala osobitou pražskou část s bohatou historií, Podskalí. Práce je strukturována do sedmi kapitol doplněných o rozsáhlou přílohu.

Za cíl práce si autorka zvolila „charakterizovat (...) reflexi vztahu k žitému prostoru, zejména v souvislosti s kulturními a společenskými aktivitami“ (s. 9) dvou odlišných skupin obyvatel dané lokality, „starousedlíků“ a „novousedlíků“. Při formulaci své hypotézy (s. 11-12) vychází z tezí J. Pargače a M. Tomandla o subjektivizaci žitého prostoru, na nichž zakládá svůj předpoklad rozdílného vztahu obou skupin k lokalitě. Hypotézu však bohužel nedefinuje zcela jasně a explicitně, na místo ní předkládá pouze přehled dílčích výzkumných otázek, které chce v práci řešit (s. 11). Reflexi vztahu k žitému prostoru chce autorka analyzovat na základě čtyř problémových rovin: (1) deklarované lokální identity, (2) žité identity, (3) osobních požadavků kladených na lokalitu a (4) lokality jako domova (s. 12).

Práce je založena na etnografických východiscích, čemuž odpovídá i zvolená metoda výzkumu, opírající se o multipramenný sběr dat (kvalitativní dotazování, přímé pozorování, analýza dokumentů) s hlavním důrazem kladeným na polostrukturovaná interview. Na poměry bakalářské práce početný vzorek 26 respondentů, získaný metodou „sněhové koule“, je koncipován uceleně s ohledem na genderovou vyváženost, zastoupení rozdílných vzdělanostních skupin i rozmanitost profesí. Ve vzorku převažují starousedlíci, což však autorka explicitně deklaruje a vysvětluje (s. 9-10). Složení vzorku je prezentováno formou přehledné tabulky v příloze č. 1.

Analýze rozhovorů, která představuje jádro práce, předchází kapitoly věnované historii Podskalí (*Charakteristika a vývoj Podskalí*; s. 14-22) a popisu lokality z hlediska spolkové činnosti, možných volnočasových aktivit a občanské vybavenosti (*Společenský a kulturní život Podskalí dříve a dnes*; s. 23-38). Jejich pomocí autorka vytváří z diachronní perspektivy kontext pro následnou analýzu rozhovorů. Při tomto popisu vychází zejména z literatury, kterou doplňuje o některé výpovědi respondentů a záznam vlastních pozorování, konkrétně některých slavností podskalských spolků (s. 25-26).

Jádro práce představuje analýza rozhovorů (s. 39-58) koncipovaná do čtyř dříve definovaných rovin (viz výše), na jejichž základě autorka rekonstruuje reflexi vztahu obyvatel Podskalí k jejich žitému prostoru. Autorka při analýze postupuje systematicky, postupně se zaměřuje na jednotlivé aspekty definovaných problémových rovin, přičemž se snaží o zachycení kontrastu výpovědí obou skupin výzkumného vzorku. Zručně přitom užívá autentických výpovědí respondentů, čímž se jí úspěšně daří zprostředkovat *emický* pohled na zkoumanou problematiku, přestože její analýza vychází z *eticky* koncipovaných kategorií.

V závěru práce (s. 59-62) autorka shrnuje svá zjištění v rámci čtyřech vytyčených rovin a pokouší se v rámci lokality o určitou generalizaci.

Práci doplňuje rozsáhlá a rozmanitá příloha, velmi dobře dokreslující vlastní výzkum, která kromě charakteristik respondentů, seznamu otázek a ukázek transkriptů rozhovorů obsahuje také mapy lokality, dobové i současné fotografie, letáky, apod. Za velký klad považují propojení přílohy s vlastním textem bakalářské práce pomocí poznámkového aparátu, díky čemuž se stává jeho plnohodnotnou součástí.

Autorka obecně velmi dobře užívá poznámkový aparát a spolehlivě cituje užité zdroje. Drobným nedostatkem je odkazování na internetové zdroje, což je problém, s nímž se potýká převážná většina studentských prací.

Závažnější připomínka k celé práci se týká užití metody, kdy autorka jako primární pramen výzkumu deklaruje polostrukturovaná interview (s. 13). Této skutečnosti však odporuje seznam otázek (příloha č.2) a přepisy rozhovorů s respondenty (příloha č. 13 a č. 14). Jak seznam otázek, tak zejména oba přepisy, vykazují formu rozhovoru strukturovaného, nikoliv polostrukturovaného, což z metodologického hlediska představuje zásadní rozdíl.

Další připomínka se týká deklarovaných cílů výzkumu. Autorka se přihlašuje k interpretativní antropologii, přičemž v této souvislosti uvádí, že „[její] snahou bylo zachytit implicitní pravidla chování vybrané skupiny lidí“ (s. 13). Toto tvrzení je však výrazně v rozporu s deklarovaným cílem studie (s. 9), stejně jako neodpovídá vlastní provedené analýze. Autorka v analýze nehledá implicitní pravidla chování, ale explicitně deklarované názory a postoje.

Za nedostatek lze považovat také spíše deskriptivní formu závěru, kdy autorka pouze shrnuje výsledky své analýzy, ovšem bohužel bez výraznější interpretace. Výsledky analýzy by v tomto ohledu mohly být (a) vztaheny k tezím Tomadla a Pargače, s nimiž autorka pracuje při snaze o formulaci hypotézy (s. 11-12), případně (b) se autorka mohla pokusit vztáhnout jednotlivé problematické roviny k sobě navzájem ve snaze o nalezení jejich styčných bodů či průsečíků. Bohužel také v závěru chybí potvrzení či vyvrácení hypotézy, patrně také z důvodu, že není zcela explicitně jasně definována již na začátku.

Určitým drobným nedostatkem je také samoučelné opakování některých témat při analýze (např. špína a problémy s parkováním, s. 54 a 55) či užití nepřesného termínu „genus loci“ (s. 62), namísto „genius loci“.

I přes zmíněné výtky považuji práci za poměrně zdařilou. Esej je dobře strukturována, autorka v ní dostatečně prokazuje, že umí pracovat s literaturou, zvládá provést kvalitativní výzkum a kvalitně zanalyzovat získaná data. Popisný ráz práce a malý důraz kladený na interpretaci zjištěných skutečností lze částečně přičítat i jejímu etnografickému charakteru.

Celkově práce splňuje podmínky kladené na bakalářskou esej, proto ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení v rozmezí 36-38 kreditů.

V Praze 16. března 2007

Mgr. Martin Heřmanský